

ה כ נ ס ת

הלשכה המשפטית

תחום חקיקה
ומחקר משפטי

סקירה משפטית

מעמדו של "סוכן מכס"

– סקירה משווה –

כתיבה: עו"ד גלעד נוח

ט"ז באדר ב' התשע"ד

אישור:

18 במרץ 2014

עו"ד הודיה קין, ממונה (חקיקה ומחקר משפטי)

מסמך זה הוא סקירה משפטית משווה ואינו חוות דעת משפטית

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ גילה גמליאל, ועניינו בהסדרה החוקית של מעמד סוכני מכס במדינות שונות ברחבי העולם, תוך התמקדות בתשלומים שמבוצעים על-ידי סוכני מכס בעבור לקוחותיהם לרשויות המכס.

ככלל, סוכן מכס הוא אדם או תאגיד שמורשה לבצע, בעבור צד שלישי, פעולות שונות שכרוכות בהעברת טובין במכס במטרה לשחרר אותם מפיקוח רשויות המכס (clearing). כך, לעיתים קרובות, אחת הפעולות שסוכן מכס רשאי לבצע עבור לקוחותיו היא תשלום המסים וההיטלים השונים שמוטלים על אותו לקוח ושיש לשלםם בכדי לשחרר את הטובין מפיקוח רשויות המכס.

בישראל, דבר החקיקה המרכזי שמסדיר את מעמדו של סוכן המכס הוא חוק סוכני המכס, התשכ"ה-1964. חוק זה מגדיר את המונח "סוכן מכס" ככל מי שעושה "פעולת מכס" בשביל זולתו דרך שירות לכל (כלומר, זה עיסוקו של אותו אדם), והוא רשום בפנקס סוכני המכס (לאחר שעבר בהצלחה את מבחני הרישוי, נמצא מתאים לעסוק בתחום וכעת רשום במאגר המנוהל בידי הרשויות). המונח "פעולת מכס" מוגדר ככל עשיה למען הזולת כלפי רשויות המכס בקשר ליבוא, ליצוא או למעבר טובין, ששר האוצר קבע אותה בצו. בחוק גם נקבעו הוראות בדבר חובת הרישוי של מי שמבצעים פעולות אלה, חובות המוטלות על הסוכנים בעת ביצוע פעילותם ועוד.

המסמך נכתב על רקע טענותיהם של חלק מהעוסקים בתחום זה, כי מתרבים המקרים בהם סוכני מכס, שמשלמים מכיסם תשלומי מסים והיטלים בעבור לקוחותיהם (בכדי לשחרר טובין מרשויות המכס), לא מצליחים לגבות סכומים אלה לאחר מכן. לפי טענות אלה, הנוהג בישראל של תשלום מסים בידי סוכני מכס בעבור לקוחותיהם (לעיתים, כחלק מהסדר של מסלקה בנקאית מול רשויות המכס וחברות הנמלים) מביא למימון לקוחות תוך נטילת סיכונים בלתי סבירים בידי סוכני המכס (סיכונים שחברות הביטוח השונות אף אינן מוכנות לכסות).

מן ההשוואה עולות הנקודות העיקריות שלהלן:

- בכל המדינות שנסקרו נקבע **משטר רישוי למקצוע סוכן המכס** (ובמקרה של האיחוד האירופי נקבעו הוראות שמתירות ייצוג של בעל טובין בידי אדם אחר ברחבי האיחוד, תוך הותרת יציקת התוכן למשטר הרישוי בידי המדינות החברות), שכולל **חובת רישוי למי שעוסק בתחום זה בדרך קבע כחלק מעיסוקו השוטף**.

- **משטרי הרישוי השונים זומים לזה שנקבע בחקיקה בישראל**, וכך גם ההוראות בדבר הסנקציות שהרשויות יכולות לנקוט כנגד מי שמפר הוראות בסיסיות במשטר הרישוי.

כך, **בטרם יתחילו לפעול כסוכני מכס מורשים נדרש כי העוסקים בתחום יקבלו רישיון מתאים**. במרבית המדינות שנסקרו, לצורך קבלת הרישיון יש לעמוד בתנאים בסיסיים, כגון: היות מבקש הרישיון בגיל הנקוב בחקיקה (הגיל הצעיר ביותר שנמצא היה בקנדה בה הדרישה היא שהמבקש יהיה לפחות בן 18 שנים), היותו בקיא בחוקים ובהליכים הרלבנטיים לצורך ביצוע עבודותיו כסוכן מכס (דבר שמתבטא, בדרך-כלל, בדרישה למעבר בחינות בציון מסויים), היותו בעל "אופי טוב" (good character) וכדומה.

לגבי תאגידיים שמבקשים רישיון, בדרך-כלל, הדרישות הבסיסיות שנמצאו בחקיקה הזרה היו שאותו תאגיד יהיה מוסמך לבצע את הפעולות שמבוצעות על-ידי סוכן מכס לפי מסמכי ההתאגדות שלו וכן כי לפחות אחד מנושאי המשרה בתאגיד יהיה מוסמך כסוכן מכס בעצמו.

יוער, כי בין המדינות השונות שנסקרו נמצא שוני בדרישות הרישוי, ולעיתים הן מתמקדות בהיבטים ספציפיים או מרחיבות היבטים מסויימים בהשוואה למדינות אחרות. לדוגמה, בקנדה נמצאה גם דרישה לאיתנות פיננסית של המבקש, באוסטרליה נמצאה דרישה לעמידה במבחן של כשירות ומהימנות (fit and proper) ועוד.

להשלמת משטר הרישוי נקבעה בחקיקה הזרה הסמכות להטלת סנקציות בידי הרשויות כנגד הפרות של משטרי הרישוי. במקרים רבים לרשויות מגוון רחב של אמצעים כנגד הפרות, וביניהם: השעיית רישיון, הטלת עיצומים כספיים, הוראה על הימנעות מחידוש רישיון שעומד לפקוע, ביטול רישיון ועוד.

- הוראות נוספות הקבועות במשטרי הרישוי וההסדרה של תחום זה עוסקות **בחובות השונות שמוטלות על סוכני המכס.** בדרך-כלל חובות אלה הינן משני סוגים מרכזיים: **חובות שמיועדות להגנה על האינטרסים של המדינה** (בעיקר הגנה על משטר הרישוי והפעלתו היעילה, כמו גם הבטחת תשלומי המסים וההיטלים בגין טובין המועברים במכס); **חובות שנועדו להגן על לקוחותיהם של סוכני המכס שעשויים להיות חשופים לסיכונים כתוצאה מההתקשרות** (בעיקר חובות בנוגע לדיווח ולהעברת כספים).

- החובות שמיועדות להגנה על האינטרסים של המדינה הן בדרך-כלל **חובות רגולטוריות כלליות** שמתבטאות בחובת הרישוי, בחובת תיעוד עסקאות שהסוכן מבצע עבור לקוחותיו ובשמירת מסמכים רלבנטיים לעסקאות אלה למשך תקופה נקובה, החובה של סוכנים להזדהות בפני הרשויות כמי שמייצגים אנשים אחרים ופועלים בשמם ולמענם, החובה לספק מידע לרשויות לפי דרישתן, החובה לפקח בצורה נאותה על עובדיו של סוכן המכס שמבצעים עבורו פעולות מול הרשויות ולקוחותיו ועוד.

- החובות שנועדו להגן על לקוחותיהם של סוכני המכס הן, במקרים רבים, חובות שמתמקדות במתן מידע מלא ומפורט בנוגע לביצוע פעולות מכס בידי הסוכנים, החובה לשמור על חיסיון בנוגע למידע שהגיע לסוכנים במסגרת עבודתם, החובה להחזיר ללקוחות סכומים שמתקבלים מרשויות המכס (בין בשל גבייה עודפת ובין בשל העדר גבייה בפועל או נסיבות אחרות) וכדומה.

- ספציפית בנוגע לשאלת אפשרות ביצוע תשלומים בידי סוכני המכס בעבר הלקוחות **לא נמצאו במדינות שנסקרו הוראות שעוסקות במישורן בביצוע תשלומים מסוג זה בידי סוכני המכס בעבור לקוחותיהם.** כאמור, עיקר ההסדרה שנמצאה התמקדה דווקא בהגנה על רשויות המדינה ועל הלקוחות מפני הסוכנים. לכן, מרבית המדינות לא עסקו בסוגיה זו, או לחילופין הותירו את הסדרת הנושא ליחסים שבין הסוכן ולקוחותיו, באמצעות הסדרה חוזית למשל (לעיתים תוך הדגשת החובה של הסוכן לידע את הלקוח על חובת התשלום שחלה לרשויות בכל מקרה וללא כל קשר לפעולות הסוכן):

- **באוסטרליה נמצא כי ההסדרה "שותקת" בנוגע לאפשרות של גביית התשלומים ישירות מהסוכנים בעבור הלקוחות שלהם.** יחד עם זאת, בהוראות שנסקרו נמצא כי אדם שפועל כנציגו של אדם אחר ייחשב לצורך הוראות החוק כבעל הטובין, כמו גם כי פעולותיו של הנציג (הסוכן) יחייבו את לקוחותיו מול הרשויות. לפי החוק במדינה זו **האחריות לתשלום כפולה וחלה הן על הסוכן והן על לקוחותיו.** כלומר, בפועל, וגם בהעדר הסדרה ישירה, אפשרות גביית התשלומים מהסוכן בעבור לקוחות קיימת גם

במדינה זו (הגם שבהוראות נמצאה הוראה מפורשת שקובעת כי אין בכך כדי לשחרר את בעל הטובין מאחריות).

○ **בקנדה, לא נמצאה הסדרה מפורשת בחקיקה שעוסקת בסוגייה זו.** יחד עם זאת, נמצאה הסדרה פנימית וולונטרית שנקבעה על-ידי האגודה הקנדית של סוכני מכס (CSCB) והקובעת הוראות בנושא תנאים סטנדרטיים להתקשרות עם לקוחות של סוכני מכס. מהוראות אלה עולה כי גם בקנדה האפשרות של תשלום סכומים בהם חייב הלקוח בידי סוכן המכס אפשרית ואף נהוגה, אולם, בהוראות האמורות נקבעו גם סעיפים שנועדו להגן על סוכן המכס ולהבטיח כי יזכה להחזר בגין הוצאותיו, כמו גם להבטיח לו פיצוי או שיפוי בשל נזקים שנגרמו לו (ובתוך כך, נקבעו בהוראות הסטנדרטיות זכות עיכבון על רכוש שמצוי בידי הסוכן ושייך ללקוח שלא שילם ומגננונים חוזיים אחרים המבטיחים שיפוי ופיצוי).

○ **בארה"ב, ההסדר מאפשר מפורשות תשלומים בידי הסוכן עבור לקוחותיו.** ההסדר במדינה זו מבוסס על הטלת חובה על הסוכן להזהיר את הלקוח וכן על הטלת חובות זהירות. כך, בין היתר, נקבע כי מסים והיטלים אחרים שבגינם הסוכן אחראי, או שהסוכן קיבל תשלום בגינם מלקוח חייבים להימסר לרשויות במועד הרלבנטי לתשלומם. כמו כן, נקבע כי על הסוכן חלה החובה לנהוג בזהירות ראויה ביחס להתכתבויות וביחס לתשלומים שהוא מבצע עבור לקוחותיו (Diligence in correspondence and paying monies). מעבר לכך, נקבע כי הסוכן חייב לספק ללקוחותיו הבהרה כי תשלום הלקוח לסוכן בגין חובות אינו משחרר אותו (את הלקוח) מהאחריות לתשלום, אם הם לא שולמו במועד לרשויות המכס (על-ידי הסוכן). לאור זאת, על הסוכן גם להבהיר ללקוחותיו כי רשות המכס בארה"ב מאפשרת תשלום של החובות בתשלום נפרד לסוכן המכס וממנו לרשויות המכס (באמצעות המחאה נפרדת לפקודת הרשויות שתועבר לסוכן וממנו לרשויות).

○ **בבריטניה, ההסדר שנקבע בנושא אינו קובע משטר רישוי ספציפי, אלא הוראות המאפשרות למי שמעוניין בכך לקחת על עצמו ייצוג בפני הרשויות (והקובעות את סוגי הייצוג האפשרי בהתאם להוראות שנקבעו ברמת האיחוד האירופי).** כך, נקבעו בבריטניה הוראות שמאפשרות לרשויות המכס לגבות תשלומים ישירות מהלקוח במקרה שהסוכן שפועל בשמו פועל כ"נציג ישיר" (כלומר, פועל בשמו של הלקוח ולמענו), או לחילופין מאפשרות גבייה מהלקוח ומהסוכן במקרה שהסוכן פועל כ"נציג לא ישיר" (כלומר, פועל בשמו שלו עצמו, אך למען הלקוח) או כאשר הסוכן לא מצהיר בפני הרשויות על היותו סוכן של אדם אחר.

מעבר לכך, ראוי לציין כי חלק מהרעיונות שעומדים ביסוד התרת העיסוק בתחום זה (לפחות בישראל) נבעו מהרצון לייעל את הליכי העברת הטובין במכס. דבר זה מתבטא הן בפתיחת פתח לעיסוק במקצוע במטרה לסייע לציבור הרחב בהתנהלות מול רשויות המכס (דבר שמחייב ידע וניסיון בהוראות ובהליכים הרלבנטיים) והן ריכוז הגבייה והבטחת התשלומים המגיעים לרשויות המכס בגין העברת הטובין (דבר שמתבטא, לעיתים, בהסדרים כספיים שנועדו לייעל את הגבייה ושבהם סוכני המכס משמשים כמעין "צינור" להעברת כספים לרשויות המדינה מלקוחותיהם).

1. מבוא מושגי ומצב משפטי בישראל

ככלל, ברחבי העולם "סוכן מכס" (custom broker) מוגדר כמי שמורשה לבצע פעולות שונות במטרה לשחרר טובין מפיקוח רשויות המכס (clearing) לצורך ביצוע פעולות יבוא, יצוא או העברת טובין, בעבור צד שלישי (אדם או תאגיד).¹

הלכה למעשה, סוכן מכס משמש כמעין נציג מוסמך עבור שוכרי שירותיו (לקוחותיו) מול גופים ורשויות שונים (משרדי ממשלה, רשויות שלטוניות, משלחים בינלאומיים, מובילים יבשתיים ועוד) במטרה לספק להם מכלול שירותים שנחוצים להם. מתוקף תפקיד זה, הוא אחראי על היבטים שכרוכים בביצוע פעולות שונות מול רשויות המכס, ובהן: עריכת מסמכים שמעידים על סוג הטובין המטופלים; חישוב סכומי המס, ההיטלים והבלו שנדרשים לצורך השחרור של טובין אלה מרשויות המכס; יצירת אפיק תקשורת ותיאום בין רשויות המדינה והגורמים אותם הסוכן מייצג ועוד.

מרכיב מרכזי בהסדרת העיסוק ברחבי העולם ובישראל מתמקד בקביעת מערכי רישוי מתאימים (הכוללים בחינות הסמכה) למעוניינים למלא תפקיד זה. מערך הרישוי אמור לסנן מועמדים שאינם מתאימים לתפקיד ולוודא כי מי שעוסקים במקצוע אכן יהיו בעלי ידע וניסיון מספקים ונדרשים. למדינה עצמה אינטרס משמעותי בפעילותם של סוכני המכס, מאחר וסדרי שחרור הטובין מפיקוח הרשויות ותשלום המכס בגינם מחייבים ידע וניסיון רב שהציבור הרחב אינו תמיד ניהן בהם. יוער, כי יש הסוברים כי בפעילות סוכני המכס באופן מרוכז מול רשויות המדינה יש משום יעילות מוגברת הן מבחינת מערך הגבייה והן מבחינת היעילות הכללית של עבודת רשויות המכס בתחומים אלה.²

בישראל, ההסדרה של פעילות סוכני המכס (המכונים גם לעיתים "עמילי מכס") נקבעה במסגרת חוק סוכני המכס, התשכ"ה-1964 (להלן חוק סוכני המכס) ובחקיקת המשנה שנקבעה מכוחו. במקורות אלה נקבעו ההוראות וההגדרות העיקריות שלהלן:

- **"סוכן מכס", "פעולת מכס" וחובת קבלת רישיון:** המונח "סוכן מכס" מוגדר בחוק כ"מי שעושה 'פעולת מכס' בשביל זולתו דרך שירות לכל, והוא רשום בפנקס סוכני המכס".³

המונח "פעולת מכס" מוגדר בחוק כ"כל עשיה למען הזולת כלפי רשויות המכס בקשר ליבוא, ליצוא או למעבר טובין, ששר האוצר קבע אותה בצו".⁴ בהקשר זה יצוין, כי בצו סוכני המכס (קביעת פעולות מכס), תשכ"ה-1965 נקבעו הפעולות שהן "פעולות מכס" לצורך החוק, והן:

¹ Cambridge dictionaries online, "Customs Agent" (Also "Customs Broker"): "a person or company that is paid to make sure that all necessary taxes are paid and rules are followed so that goods can be imported into a country". Random House Dictionary (Random House, Inc. 2013), "customs broker": "a person or firm that clears goods or merchandise through customs for a consignee or shipper."

להרחבה בנוגע להגדרת המונח בישראל וההסדרה החלה על סוכני מכס, ראו להלן. מעבר לכך, יוער כי בחלק ממדינות העולם יש הבדל בין סוכן מכס (customs broker או customs agent), שהוא מי שעוסק בתחום זה וקיבל רישיון מתאים ובין שלוח או נציג (agent או representative) המתמנה לצורך ביצוע פעולות עבור שולחו במכס ואינו בהכרח אדם העוסק בתחום זה או בעל רישיון. בישראל, לפי סעיף 3א לחוק סוכני המכס, התשכ"ה-1964 העוסק בייחוד פעולות מכס – רק סוכן מכס או פקיד רשוי רשאים לבצע פעולות מכס, ראו פירוט להלן.

² לגבי ישראל, ראו דברי ההסבר להצעת חוק סוכני המכס, תשכ"ד-1962, ה"ח תשכ"ד מס' 608 עמ' 124. כמו כן, ראו לדוגמה סעיף 25 לחוק סוכני המכס שמקנה למנהל המכס ומס ערך מוסף, בין היתר, את הסמכות לדרוש מסוכן מכס "ידיעות, דוגמאות, רשומות, פנקסים ושאר מסמכים שיש בהם, לדעתו, כדי להקל על רשות המכס בביצוע תפקידה על פי כל דין".

³ סעיף 1 לחוק סוכני המכס.

⁴ סעיף 1 לחוק סוכני המכס.

○ פעולה או מגע עם גובה המכס, משעת יבואם של טובין ועד למסירתם לצריכה בארץ, הנדרשים על פי דין, או שניתן לעשותם, בקשר לסילוק אותם טובין מפיקוח רשות המכס, למעט בקשת ידיעות גרידא וקבלתן, קבלת מס ששולם ביתר, העברת מסמכים ודוגמאות ונוכחות בבדיקה. הוראה דומה קבועה ביחס ליצוא, בשינויים המתחייבים.⁵

○ פעולה או מגע עם רשות המכס הנדרשים על פי דין לשם תביעת הישבון על פי הוראות פקודת המכס, או תביעה להחזרת מס לפי חוק מס קניה (סחורות ושירותים), למעט בקשת ידיעות גרידא וקבלתן.

בחוק נקבעו איסורים מרכזיים בנוגע לחובת הרישוי של העוסקים בתחום כסוכני מכס. כך, בין היתר, נקבע כי "לא יפעל אדם כסוכן מכס, לא יפרסם ולא יציג עצמו ולא יתחזה כסוכן מכס, אלא אם הוא רשום בפנקס סוכני המכס לפי חוק זה, ולא יעסוק בסוכנות מכס אלא בהתאם לאמור ברישום".⁶

בחוק נקבעה הבהרה כי אין בהוראה זו (ההוראה בדבר חובת הרישוי) כדי לפגוע בזכויות של בעלי מקצוע אחרים,⁷ ובהם: עורך-דין מלבצע פעולות הייחודיות למקצועו,⁸ בזכויותיו של בעל רישיון למחסן רישוי כללי לטפל בהחסנת טובין,⁹ או בזכויותיו של אדם שעיסוקו בניהול משא ומתן עם רשויות המכס בקשר עם כניסתן והפלגתן של אניות.¹⁰

כמו כן, איסור נוסף הקבוע בחוק ורלבנטי לחובת הרישוי הוא האיסור על ביצוע "פעולת מכס" בידי אדם, אלא אם הוא סוכן מכס או "פקיד רשוי".¹¹ (יוער בהקשר זה, כי על סוכן מכס שהוא תאגיד חלה גם חובה שלא לבצע פעולת מכס, אלא באמצעות יחיד שהוא סוכן מכס או באמצעות פקיד רשוי שמונה מטעמו).¹²

• **בקשה לרישום סוכן מכס:** בכדי להירשם כסוכן אדם צריך להיות תושב ישראל, בגיר, בעל השכלה תיכונית, לעבור תקופת התמחות מתאימה ולעמוד בבחינות הרלבנטיות.¹³ כמו כן, לא יירשם כסוכן מכס מי שהורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון ומי שנפסל לשירות המדינה או פוטר מן המשטרה או גורש מצה"ל על פי פסק דין סופי של בית דין

⁵ סעיפים 1(1)-2(1) לצו סוכני המכס (קביעת פעולות מכס), תשכ"ה-1965 (להלן הצו).

⁶ סעיף 3(א) לחוק סוכני המכס.

⁷ סעיף 3(ג) לחוק סוכני המכס.

⁸ לפי סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961.

⁹ לפי סעיף 69 לפקודת המכס [נוסח חדש].

¹⁰ סעיף 3(ג) לחוק סוכני המכס.

¹¹ לפי סעיף 1 לחוק סוכני המכס, "פקיד רשוי" הוא מי שנתמנה לפי סעיף 16 לחוק המכס. לפי סעיף 16 סוכן מכס ובעל טובין רשאים למנות בכתב, באישור גובה המכס, אדם שיהיה רשאי לעשות פעולות מכס מטעמם ("פקיד רשוי"). עוד נקבע בסעיף זה, כי פקיד הרשוי יכול להיות מי שהתמנה על ידי כמה סוכני מכס או כמה בעלי טובין אם אלה הסכימו לכך. בחוק נקבעו הוראות בנוגע לכשירות פקיד רשוי (ראו סעיף 17 לחוק). כך, לפי הוראות סעיף 17 לחוק, אדם יהיה רשאי להתמנות כפקיד רשוי אם הוא תושב ישראל, שמלאו לו 18 שנה, סיים בהצלחה 10 שנות לימוד בבית ספר שהוכר על ידי משרד החינוך והתרבות או שהוא בעל השכלה שוות ערך לכך, עמד בבחינה מתאימה ועבר התמחות של שנה אחת לפחות בפעולות מכס כפי שנקבע בתקנות.

¹² סעיף 3א לחוק סוכני המכס. בהקשר זה יוער, כי בסעיף 39א לפקודת המכס [נוסח חדש] נקבעה הוראה הקובעת כי "בהסכמת המנהל ובתנאים הנראים לו, רשאי אדם לקבל על עצמו את תשלום המכס על טובין, כולו או מקצתו, גם אם לא הוא שייבא אותם, ובמקרה זה, דינו מיום מתן הסכמת המנהל, כדין מי שייבא את הטובין".

¹³ לעניין הבחינות ראו מידע נוסף בפרק 3 לתקנות סוכני המכס, תשכ"ה-1965 (להלן תקנות סוכני המכס). באתר האינטרנט של רשות המסים בישראל במשרד האוצר, [בחינות לפי חוק סוכני מכס](#), מתאריך 10 ביוני 2012, כניסה אחרונה 20.1.2014. כן, רשות המסים בישראל במשרד האוצר, [רשות המסים בישראל – מידע לסוכני מכס](#), כניסה אחרונה 20.1.2014. כמו כן, ראו המידע שבאתר האינטרנט של לשכת המסחר תל אביב והמרכז, [ארגון התאגידים של סוכני המכס והמשלחים הבינלאומיים](#), כניסה אחרונה 20.1.2014.

מוסמך.¹⁴ **תאגיד** יכול להירשם כסוכן מכס רק אם נתקיימו בו כל אלה: **רשום בישראל, רשאי במסגרת הפעולות או המטרות שנקבעו לו לבצע פעולות מכס**, יש בו לפחות מנהל פעיל אחד או פקיד אחד שהוא אחראי לפעולות מכס או שותף אחד שהוא סוכן מכס ובלבד שסוכן מכס כאמור לא יבצע פעולת מכס בתאגיד נוסף או כסוכן מכס עצמאי.¹⁵

מנהל המכס ומס ערך מוסף ינהל פנקס (מרשם), שבו ירשום כסוכן מכס את כל מי שהתקיימו בו הוראות הרישום, ויתן למי שרשום בפנקס **תעודה שהוא סוכן מכס** (בכפוף לתשלום אגרה).¹⁶ כמו כן, בסמכות המנהל לנקוט באמצעי משמעת כנגד סוכן מכס ואף להורות על מחיקת רישומו בפנקס, בכפוף למגבלות שבחוק.¹⁷

• **חובות סוכן מכס**: בין החובות המרכזיות שנקבעו בחוק לעניין סוכני מכס נכללות אלה: **החובה הכללית לפעול במהימנות, בנאמנות וביושר הן כלפי רשות המכס והן כלפי לקוחותיו**, כמו גם החובה לנקוט באמצעים סבירים כדי להבטיח התנהגות מהימנה, נאמנה וישרה של פקידיו הרשויים ושל גורמים אחרים,¹⁸ **כדי לסייע לרשות המכס במילוי תפקידיה** על פי דין;¹⁹ **החובה לנהל רשומות ופנקסים לענין פעולות מכס, ושמירתם עד תום 7 שנים לפחות מיום סיום טיפולו בפעולה שנרשמה**.²⁰

על סוכן המכס חלה החובה לבצע לגבי הטובין את כל הפעולות החלות על פי כל דין על מי שייפה את כוחו לגביהן (מבלי לגרוע מאחריותו של בעל הטובין). כמו כן, **עליו לשאת באחריות אישית לתשלום כל המסים המוטלים על יבוא ויצוא טובין אם הוכח, להנחת דעתו של מנהל המכס ומס ערך מוסף, כי סוכן המכס סייע לאחר להשתמש מתשלום מסים כאמור**.²¹

בעת האחרונה עלו טענות בידי חלק מהעוסקים בתחום זה כסוכני מכס, כי מתרבים המקרים בהם סוכני מכס משלמים מכיסם את תשלומי המסים עבור לקוחותיהם (בכדי לשחרר טובין מרשויות המכס), אך לא מצליחים לגבות סכומים אלה לאחר מכן מלקוחותיהם (בין בשל בעיות כלכליות שהביאו לקריסת החברות בבעלות לקוחותיהם ובין בשל מה שהוגדר "מקרי עוקץ"). כך, לטענתם, הנוהג בישראל של תשלום מסים בידי סוכני מכס בעבור לקוחותיהם (בדרך-כלל כחלק מהסדר מסלקה בנקאית מול רשויות המכס וחברות הנמלים) מביא למימון לקוחות, תוך נטילת סיכונים בלתי סבירים בידי סוכני המכס (סיכונים שחברות הביטוח השונות אינן מוכנות לכסות). כל זאת, בשונה מבעלי מקצוע אחרים (דוגמת

¹⁴ סעיפים 33-4 לחוק סוכני המכס.

¹⁵ סעיף 5 לחוק סוכני המכס.

¹⁶ סעיף 6 לחוק סוכני המכס (לעניין תשלום אגרה ראו סעיף 31). כמו כן, ראו גם פרקים 1, 4 ו-6 לתקנות סוכני המכס, שעוסקים בפירוט בדרכי הרישום וניהול הפנקס, באגרות ועוד.

¹⁷ ראו פרק שלישי: "מחיקת רישום ואמצעי משמעת" לחוק סוכני המכס.

¹⁸ "תאגיד-סוכן-מכס שבהנהלתו או שהוא פקיד אחראי לפעולות מכס או שותף בו" (ראו סעיף 20 לחוק סוכני המכס).

¹⁹ סעיף 20 לחוק סוכני המכס.

²⁰ סעיף 21 לחוק סוכני המכס. כמו כן, ראו פרק 5 לתקנות סוכני המכס, בו נקבעה, בין היתר, החובה על סוכן מכס לרשום את כל אלה לענין כל פעולות מכס: "(1) שם האדם ומענו הנקוב כבעל הטובין במסמכים המוגשים לרשות המכס או לגובה המכס; (2) תמצית תיאור הטובין בקשר אליהם נעשתה פעולת המכס; (3) היתה פעולת המכס רישום של טובין - מספר הרשומון; (4) שם האדם ומענו עמו הוסכם על עשיית פעולת המכס (בתקנה זו - הלקוח); (5) דמי עמלה שהוסכם עליהם עם הלקוח; (6) דמי עמלה או תקבולים אחרים שנתקבלו מן הלקוח על חשבון; (7) הוצאות ששילם סוכן המכס עבור הלקוח." לענין זה יודגש, כי בתקנות נקבע כי "הפרטים האמורים יירשמו כך שאפשר יהא בכל עת לקבוע מתוכם את כל פעולות המכס שבוצעו עבור אותו לקוח וכן להבחין בין הכנסות והוצאות של סוכן המכס עצמו לבין תקבולים והוצאות על חשבון הלקוח" (הדגשה אינה במקור).

²¹ סעיף 22 לחוק סוכני המכס. בהקשר זה יוער, כי בסעיף זה נקבע כי סמכות מנהל המכס ומס ערך מוסף אינה ניתנת להאצלה וכי אם הוגש ערעור על החלטתו (של המנהל), רשאי סוכן המכס שלא לשלם את הסכום שהוטל עליו עד למתן פסק דין סופי בערעור.

עורכי-דין ורואי חשבון) שגם הם משמשים כנציגים בפני הרשויות, אך נאסר עליהם בחוק לבצע תשלומים מסוג זה.²²

2. סקירה משווה

בפרק זה נציג את הדין בכמה מדינות זרות שנבחרו לצורך הסקירה המשפטית המשווה. כפי שיוצג, בדומה למצב המשפטי בישראל, גם במדינות הזרות מודל ההסדרה של מקצוע סוכני המכס מבוסס על משטר רישוי שניהלו מופקד בידי המדינה והוראותיו דומות לאלה שבישראל. יחד עם זאת, יש לזכור כי ייתכנו הבדלים בדיני המכס ובדינים כלליים אחרים (ובייחוד דיני החוזים והשליחות), שעשויים להיות בעלי השפעה על סוגיית היחסים שבין סוכן המכס, לקוחותיו ורשויות המכס.

מעבר לכך, לא בכל המדינות קיימת התייחסות ישירה או מפורשת לשאלת תשלום המסים וההיטלים עבור הלקוח על ידי סוכן המכס. למרות זאת, בחלק מהמקרים, ההסדרים שבדין הזר התייחסו לשאלה זו באופן עקיף. זאת, בדרך-כלל במסגרת של הוראות המבטיחות את תשלום החובות למדינה והוראות המבטיחות הגנה ללקוח ויידוע על אפשרויותיו לתשלום לרשויות המדינה. כך, ביחס למקרים הפוכים – בהם ייתכנו מעשי הונאה ותרמית בידי לקוחות כנגד סוכן המכס, אין התייחסות מפורשת בהסדרה של המדינות שנסקרו, והם מוסדרים (אם בכלל), ככל הנראה, במסגרת היחסים החוזיים שבין הסוכן ללקוח ובמסגרת דיני השליחות הכלליים שחלים באותן המדינות.

2.1. הארגון הבינלאומי של סוכני מכס

במהלך שנת 2009, הפדרציה הבינלאומית של התאחדויות סוכני מכס (IFCBA)²³ קבעה **מודל לפרקטיקות מומלצות לרישוי סוכני מכס** (Best Practices Model for the licensing of customs brokers).²⁴ יחד עם זאת, כפי שיוצג להלן, במודל אין התייחסות לתשלומים שמועברים במסגרת המערכת המשולשת שבין סוכני המכס, לקוחותיהם ורשויות המכס בגין העברת טובין שנעשית בידי הסוכנים בעבור לקוחותיהם.

במודל נקבעו **המלצות שונות בנוגע לרישוי של מקצוע סוכני מכס**. במסגרת ההמלצות נקבע כי **הסדרת הרישוי צריכה להיעשות ברמת החקיקה הלאומית** (הן לפרטים והן לתאגידים), כמו גם כי במסגרת

²² מכתבו של מר אבי כהן (אבי עד שירותים לוגיסטיים) לעורכת-הדין מירב ולדמן (מנהלת תחום ארגון התאגידים של סוכני המכס והמשלחים הבינלאומיים בלשכת המסחר) בנושא: "מעמדו החוקי של סוכן המכס – רצוי ומצוי – סיכונים", מיום 6 בנובמבר 2013. ראו גם רע"א 7197/12 ג. טלי עד שינוע בע"מ נ' חברת נמל אשדוד בע"מ, תק-על 2013(1), 4843. בפרשה זו נקבע על-ידי בית-המשפט העליון כי ניתן להחיל על סוכן מכס חובות קודמים של לקוחותיו (במקרה זה דובר באגרת רציף שגבתה באמצעות הסדר מסלקה בנקאית בין סוכן המכס וחברת נמל אשדוד בע"מ), וזאת גם במקרה של מעשי תרמית (הפחתת שווי הטובין המיובאים) שלא היו ידועים לסוכן המכס ושבעקבותיהם אף הסתיימו יחסי השליחות בין סוכן המכס והלקוח. כך, במקרה זה סוכן המכס נדרש לשאת בעלויות האגרות הקודמות (לפי שווי מעודכן של הטובין לאור גילוי מעשי התרמית ופתיחת חקירה פלילית), אך לא באגרות חדשות (לאחר סיום יחסי השליחות בין הסוכן והלקוח). יחד עם זאת, לשם שלמות התמונה, יצוין כי לרשות סוכני מכס עומדים הכלים הרגילים שקבועים בדין האזרחי הכללי, ובתוכם גם נטילת בטוחות וערבויות, קביעת תניות חוזיות מסוגים שונים, הגשת תביעות חוזיות או נזיקיות, זכות עכבון ככל שקיימת וכדומה.

²³ IFCBA (International Federation of Customs Brokers Associations) היא ארגון בינלאומי שמאגד התאחדויות לאומיות שונות של מי שפועלים כסוכני מכס. אומנם אין לארגון מעמד מיוחד, אולם להמלצותיו חשיבות לאור העובדה שהוא מאגד התאחדויות שונות מרחבי העולם.

²⁴ IFCBA, [Best Practices Model for the Licensing of Customs Brokers](#), 2009, last entry 9.2.2014.

ההסדרה צריכה להיות **התייחסות לדרישות מינימום נאותות** מקרב מבקשי הרישיון, ובתוך כך: היות המבקש אזרח במדינה הרלוונטית, היותו בגיל שמתאים לעיסוק זה במדינה האמורה, היותו בעל ניסיון מינימאלי הכרחי בתחום (לפי המודל 3-5 שנים בסביבת עבודה מתאימה), סיום תוכנית לימודים מתאימה שנדרשת בחקיקה, מעבר בחינות הסמכה למקצוע, והיות מבקש הרישיון בעל היסטוריית אשראי תקינה וללא עבר של הפרות משמעותיות בתחום היצוא או היבוא של טובין.²⁵

מעבר לכך, חלק מהמודל מוקדש להוראות בדבר **המלצות לפרקטיקות נהוגות מצד הסוכנים**, אולם פרקטיקות אלה אינן מתייחסות למערכת היחסים שבין סוכן המכס ולקוחותיו ולאפשרות התשלום לרשויות המכס על בסיס מערכת זו. כך, בדומה למצב המשפטי שיוצג להלן בחלק ניכר מהמדינות שנסקרו, **פרקטיקות אלה מתמקדות בקביעת סטנדרטים מקצועיים בסיסיים בפעילות סוכני המכס במטרה להגן על לקוחותיהם**, ובתוך כך: דרישת ניסיון מקצועי מהעוסקים בתחום, דרישה כי הסוכנים יהיו יציבים מבחינה כלכלית, השתתפותם בהכשרות מקצועיות, ובפרט הכשרות באמצעים אלקטרוניים, יכולתם של הסוכנים לערער על הטלת סנקציות כנגדם בידי הרשויות וכדומה.²⁶

2.2. ארה"ב²⁷

כפי שיפורט להלן, כיום בארה"ב פעילותם של "סוכני מכס" מוסדרת בחקיקה הפדראלית ובהנחיות של רשות המכס וביטחון הגבולות האמריקנית (CBP).²⁸ ההסדרה של תחום זה עברה תהפוכות רבות לאורך השנים. בתחילה, תחום זה כלל לא הוסדר בחקיקה ישירה, אלא באופן עקיף בהוראה שהתייחסה לכך שאדם יכול למנות לעצמו נציגים שיפעלו בשמו (consignee) לצורך ביצוע פעולות שונות מול רשויות המכס. לאחר מכן, ולאור הדרישה של הסדרה בתחום זה, החלו להיווצר רבדי הסדרה שאסרו על ביצוע פעולות מסוימות בידי נציגים אלה (שכינו customhouse broker או express agent). יחד עם זאת, מאחר וסוכני מכס סיפקו שירות בעל ביקוש משמעותי בציבור הרחב ולאור הדרישה ההולכת וגוברת להסדרת פעילותם, החלה להיווצר חקיקה חדשה יותר שהתירה את פעילותם, תוך קביעת מערכי רישוי והסדרה²⁹ (בייחוד במסגרת חוק המודרניזציה של המכס משנת 1993).³⁰

²⁵ Parts A-C of the Best Practices Model for the licensing of customs brokers.

²⁶ Part E of the Best Practices Model for the licensing of customs brokers.

להרחבה נוספת בנוגע למודל זה ולתפיסות שעמדו מאחורי יצירתו, ראו:

Carol West, Best practices model for licensing customs brokers, World Customs Journal Vol 4:1, 65-68.

²⁷ חלק זה מבוסס ברובו על מדריך מטעם רשות המכס וביטחון הגבולות האמריקנית שעוסק בסוכני מכס, להרחבה ראו:

U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005).

²⁸ Section 641 of the Tariff Act of 1930, as amended (19 U.S.C. 1641). CBP Regulations (19 CFR Part 111). 19 U.S.C. 58c(a)(7).

²⁹ ראו לדוגמה (לחלק מדברי חקיקה אלה הייתה השפעה עקיפה על המצב המשפטי של סוכני מכס):

Act of June 10, 1910 (36 Stat. 464). The Tariff Act of 1930 (codified at 19 U.S.C. ch. 4). The Anti-Smuggling Act of 1935, the Trade and Tariff Act of 1984. The North American Free Trade Agreement Implementation Act, Public Law 103-182, 107 Stat. 2057. Trade Act of 2002 (116 Stat. 933).

³⁰ Customs Modernization Act (Pub.L. 103-182, 107 Stat. 2057, December 8, 1993).

³¹ U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005), pp 10-14.

יודגש, כי אין בהסדרה בארה"ב התייחסות ישירה לשאלה האם סוכן מכס יכול לשלם בעבור לקוחותיו את סכומי המס, הבלו וההיטלים האחרים שנדרשים מהם או לא. יחד עם זאת, ההסדרה הקיימת עוסקת בחובות זהירות של סוכן המכס, וממנה ניתן להבין כי תשלומים מסוג זה בידי הסוכן אפשריים ואף נעשים בפועל (כפי שיוצג, מוקד ההסדרה נועד להגן על לקוחות הסוכן ממצב בו הסוכן לא משלם את הסכומים שהם שילמו לו, או ממצב בו הסוכן לא מדווח להם על סכומים שנגבו ביתר או כלל לא שולמו לרשויות, ולא ממקרים בהם סוכן המכס נפגע כתוצאה מהתנהלות לקוחותיו).

להלן יפורטו עיקרי ההסדרים הקבועים בארה"ב בנוגע לסוכני מכס:

סוכן מכס, פעולות מכס וחובות רישוי

"סוכן מכס" (Customs Broker) הוא אדם בעל רישיון מתאים שמוסמך לבצע בשמם של אחרים "פעולות מכס" (Customs Business).³² "פעולות מכס" מוגדרות ככל פעולה שכרוכה בטרנסאקציה (Custom transaction) עם רשות המכס וביטחון הגבולות האמריקנית בנוגע לכניסת או קבלת טובין, סיווגם וקביעת ערכם, תשלום מסים והיטלים אחרים שנגבים בידי הרשות בגין טובין אלה, כמו גם קבלת החזר כספי, הנחה או הפחתה של סכומים אלה מהרשות. כמו כן, פעולות אלה כוללות גם את ההכנה (וכל פעולה שקשורה להכנה) של מסמכים שמוגשים לרשות בכדי לקדם "פעולות מכס" אחרות. המונח אינו כולל פעולות המתמצות בהעברת נתונים גרידא לרשות, או פעולות של "ציות תאגידי" (corporate compliance).³³

יחד עם זאת, רישיון או היתר אינם נדרשים במקרים אלה:³⁴

- יצואן או יבואן שפועל לצורך עסקיו הפרטיים (שלא בשמו של אדם אחר), אינו חייב ברישיון וכך גם עובדיו הרגילים במהלך עבודתו השוטפת (אם הוא תאגיד).
- עובד של סוכן, הפועל אך ורק עבור מעבידו, כאשר הסוכן הסמיך את אותו עובד לחתום על מסמכים בנוגע לפעולות מכס בשמו וסיפק לו יפוי כוח לצורך כך; או אם הסוכן מילא בנמל הכניסה הצהרה המזהה את עובדו כמי שמוסמך לבצע פעולות מכס בשמו.

רישיונות והיתרים

ככלל, נדרש היתר נפרד עבור כל מחוז בו הסוכן פועל, למעט כאשר ניתן לאותו סוכן רישיון לאומי (national permit). לסוכן מכס הסמכות גם לייצג את לקוחותיו בפני הסוכנות לביטחון לאומי האמריקנית (department of national security).³⁵

לצורך קבלת רישיון סוכן מכס על המבקש להיות אזרח ארה"ב, בן 21 שנים ומעלה, בעל "אופי מוסרי טוב" (good moral character), ולעבור את בחינות הקבלה בציון הנדרש. לצורך קבלת רישיון סוכן על-ידי

³² 19 CFR §111.1.

³³ 19 CFR §111.1.

יועד כי פעולות ציות תאגידי מוגדרות כפעולות שנקטות בידי בעלי עסקים בכדי להבטיח כי המסמכים שהם מגישים לרשות המכס הוכנו בזהירות סבירה, אך אינן כוללות את עצם ההגשה של מסמכים אלה או את הכנתם.

³⁴ U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005), page 20. 19 CFR §111.19.

³⁵ U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005), pp 21-22.

תאגיד צריכים לחול התנאים שלהלן: התאגיד בעל הסמכה נדרשת לפי מסמכי ההתאגדות שלו לבצע פעולות מכס וכן לפחות אחד מנושאי המשרה שלו צריך להיות סוכן מכס מורשה.³⁶

37 חובות ואחריות של סוכני מכס

על סוכן מכס מוטלות חובות מסוגים שונים, וביניהן: החובה לתעד את העסקאות בהן הוא היה מעורב באופן מסודר ומדויק, כמו גם להחזיק בתיעוד של עסקאות אלה למשך תקופה מוגדרת ובאופן שיהיה זמין לביקורת ולבחינה בידי הרשויות;³⁸ שמירה על חיסיון הרשומות והמסמכים שסוכני מכס מחזיקים בהם ובתוך כך גם איסור חשיפת המידע שבהם לכל אדם, למעט ללקוחותיהם, לנציגי המכס ולגורמים נוספים שמורשים לכך לפי הדין (אלא אם ניתן צו בית משפט המורה אחרת);³⁹ אחריות לפיקוח ולבקרה על עובדיהם של סוכני המכס;⁴⁰ חובת יידוע על שינויים (מקום העסקים של הסוכן, עובדיו וכדומה);⁴¹ איסור ניגוד עניינים של סוכנים שהיו בעברם עובדי מדינה;⁴² איסור על מתן עצות ללקוח שמנוגדות לחוק או הימנעות ממסירת מידע מלא ללקוח בנוגע לנושא הרלבנטי לאותו לקוח⁴³ ועוד.⁴⁴

לגופו של עניין, בין החובות שחלות על סוכני מכס נכללת גם החובה **לנהוג בזהירות ראויה ביחס להתכתבויות ותשלומים סכומי כסף** (Diligence in correspondence and paying monies). חובה זו קובעת כי על **סוכן מכס לפעול בזהירות ראויה** (exercise due diligence) **כאשר הוא מבצע הסדרים פיננסיים** (financial settlements, הכוונה לתשלומים שמועברים לרשויות), **מנהל תכתובות עם הרשויות וכאשר הוא מכין או ממלא טפסים בנוגע לטובין שמנוהלים על-ידו כסוכן מכס**.⁴⁵

בהוראה זו גם נקבע כי **תשלום של מסים והיטלים אחרים בגינם הסוכן אחראי, או שבגינם הסוכן קיבל תשלום מלקוח חייבים להימסר לרשויות במועד הרלבנטי לתשלומם**. סכומי כסף שהועברו לסוכן המכס מלקוח לאחר המועד בו חלה החובה לשלם **יועברו בהקדם האפשרי** ובכל מקרה לא יאוחר מ-5 ימי עסקים ממועד קבלתם בידי הסוכן. **הסוכן חייב למסור ללקוח הצהרה בכתב בנוגע לסכומי הכסף שלהלן**: סכומים שהתקבלו בידי מרשויות המדינה עבור אותו הלקוח וזאת בתוך 60 יום ממועד קבלת סכומים אלה; כמו גם סכומי כסף שהתקבלו מהלקוח כאשר לא הייתה חובה לשלם למדינה או כאשר

³⁶ 19 CFR Part 111, Subpart B.

דרישות נוספות כוללות תשלום אגרה מתאימה, מילוי בקשה מפורטת וכדומה. להרחבה ראו:

U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005), pp 23-29.

³⁷ 19 CFR Part 111, subpart C.

³⁸ 19 CFR Parts 111 and 163.

על התיעוד להיות מוחזק במחוז בו מצוי הנמל שבו בוצעו העסקאות הרלוונטיות, שמירת המידע תהיה למשך 5 שנים לפחות ממועד מעבר הטובין, יפוי-כוח יוחזקו עד למועד בו יבוטלו ומכתבי הביטול ישמרו למשך 5 שנים ממועד הביטול או מהמועד בו אותו לקוח חדל להיות לקוח פעיל, לפי המאוחר מבין השניים.

³⁹ 19 CFR Part 111, subpart C.

⁴⁰ 19 CFR § 111.28.

⁴¹ 19 CFR § 111.30.

⁴² 19 CFR § 111.31.

⁴³ 19 CFR § 111.39.

⁴⁴ להרחבה בנוגע לחובות השונות החלות על סוכני מכס ראו סעיפים 45-21 ל-19 CFR Part 111. כמו כן, ראו:

U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005), pp 29-39.

⁴⁵ 19 CFR § 111.29(a).

הם נגבו ביתר מאותו הלקוח, וזאת בתוך 60 ימים מהמועד בהם סכומים אלה התקבלו לידי. יחד עם זאת, אין הכרח למסור הצהרה בכתב כאמור כאשר נעשה תשלום בפועל בידי הסוכן.⁴⁶

מעבר לכך, על סוכני מכס לספק ללקוחותיהם את ההבהרה שלהלן בנוגע לצורת התשלום לרשויות המכס (להלן תרגום של ההבהרה, לנוסח המלא באנגלית ראו הערת שוליים בסוף התרגום): **תשלום בידי לקוח של סכומי כסף לסוכן מכס אינו משחרר אותו (את הלקוח) מהאחריות לתשלומם** (בין שמדובר במסים או בהיטלים אחרים שהלקוח חייב בהם בגין הטובין), **במקרה בו הם לא שולמו בידי הסוכן לרשויות**. לאור זאת, רשות המכס מבהירה כי לקוח המשלם לסוכן בהמחאות יכול לשלם בתשלום נפרד באמצעות סוכן המכס את סכומי המס וההיטלים שהוא נדרש לשלם לרשויות המכס **באמצעות המחאה נפרדת לפקודת הרשויות**.⁴⁷ הבהרה זו חייבת להתווסף לכל יפויי-הכוח שהלקוח נדרש לחתום עליהם (ונעשו לצורך ביצוע פעולות לאחר ספטמבר 1982); כמו כן, חובה למסור הבהרה כאמור לכל אחד מ"הלקוחות הפעילים"⁴⁸ של סוכן מכס לפחות פעם אחת במשך תקופה בת 12 חודשים החל מחודש פברואר 1983.⁴⁹

בהקשר של פעולות מכס חל על סוכן המכס גם האיסור לקבל מעורך-דין, או לדרוש מעורך-דין (במישרין או בעקיפין) תמורה כספית בקשר לתיק שנדון בפני בית משפט, או בקשר לשירותים משפטיים אחרים הניתנים על ידי עורך הדין, העולה במידתה על הזמן, המאמץ והכישורים שנדרשו לסוכן במילוי תפקידיו.⁵⁰

כמו כן, על סוכן מכס חל איסור לקבל שיקים והמחאות (any U.S. Government draft, check, or warrant) מרשויות המדינה עבור לקוחו או להסב אותם, ללא אישור הלקוח.⁵¹

ביטול רישיון, דין משמעת ופיצויים כספיים

כמו כן, נקבעו בחקיקה הוראות בנוגע למקרים בהם הרשויות יכולות לשלול את רישיונו של סוכן מכס, וכן הוראות המאפשרות לרשויות במקרים של הפרות של הוראות החקיקה להפעיל כנגד סוכני מכס דין משמעת ואף לנקוט כנגדם סנקציות מנהליות מסוגים שונים (שאינן עולות כדי שלילת רישיון), ובהן גם הטלת פיצויים כספיים וקנסות אחרים.⁵²

⁴⁶ 19 CFR §111.29(a).

⁴⁷ 19 CFR §111.29(b): "If you are the importer of record, payment to the broker will not relieve you of liability for customs charges (duties, taxes, or other debts owed CBP) in the event the charges are not paid by the broker. Therefore, if you pay by check, customs charges may be paid with a separate check payable to the "U.S. Customs and Border Protection" which will be delivered to CBP by the broker."

⁴⁸ לקוח פעיל הוא לקוח שסוכן המכס מחזיק ביפוי כוח לגביו, ושייחס אליו סוכן המכס ביצע לפחות 2 פעולות מכס במהלך תקופה בת 12 חודשים מההודעה הקודמת שנשלחה אליו.

⁴⁹ 19 CFR §111.29(b).

⁵⁰ 19 CFR §111.35: "With respect to customs transactions, a broker must not demand or accept from any attorney (whether directly or indirectly, including, for example, from a client as a part of any arrangement with an attorney) on account of any case litigated in any court of law or on account of any other legal service rendered by an attorney any fee or remuneration in excess of an amount measured by or commensurate with the time, effort and skill expended by the broker in performing his services."

⁵¹ 19 CFR §111.41: "A broker must not endorse or accept, without authority of his client, any U.S. Government draft, check, or warrant drawn to the order of the client".

⁵² U.S. Customs and Border Protection, "What every Member of the Trade Community Should know about: Customs Brokers", An Informed Compliance Publication (January 2005), pp 39-51. See also 19 CFR Part 111, subparts D & E.

2.3. האיחוד האירופי

בחקיקת האיחוד אין כיום הסדרה ישירה שעוסקת ברישוי של סוכני מכס.⁵³ יחד עם זאת, בחקיקת האיחוד נקבעו הוראות שמאפשרות ייצוג של אדם בפני רשויות המכס באמצעות צד ג' לצורך ביצוע פעולות שונות בפני רשויות אלה. אך, אין בחקיקה התייחסות מפורשת לשאלה של חבות הסוכן בגין תשלומים שבהם לקוחותיו חייבים (למעט בהקשר של סוכן שלא הצהיר כי הוא מייצג לקוח, או סוכן שמתיימר לייצג אדם אחר אך אינו באמת מייצג אותו). ככל הנראה, נושא זה הושאר לחקיקה המדינתית או לחילופין ליחסים (החוזיים) שבין סוכני המכס ולקוחותיהם.

ככלל, כידוע, ההסדרה של נושא המכס (והמיסוי) באיחוד האירופי מבוססת על חקיקת האיחוד הראשית (אמנות ותקנות), והיא משלבת רבדים שונים של חקיקה שהמשותף להם הוא יצירת "חומת מכס" אחידה למדינות האיחוד (בין מדינות החברות באיחוד ומדינות שלישיות), תוך צמצום ההפרעות האפשריות למעבר חופשי של טובין בין שטחי המדינות החברות.⁵⁴

כיום, ההסדרה בתחום המכס באיחוד האירופי מבוססת על "קוד המכס".⁵⁵ הסדרה זו עברה רפורמה מקיפה בשנת 2008 (הקוד הקודם היה בתוקף משנת 1992), במהלכה נתקבל עדכון משמעותי בקוד המכס במטרה להביא מגמות של מודרניזציה לתוך הוראותיו (בעיקר בהיבט של פעילות אלקטרונית מול רשויות המכס).⁵⁶ להלן תוצג ההסדרה באיחוד לפני העדכון בקוד המכס ולאחריו (יודגש, כי קוד המכס הישן לא בתוקף כיום; יחד עם זאת, בחרנו לסקור את הוראותיו כדוגמה למודל נוסף, שעד לאחרונה היה המודל המרכזי באיחוד, ושחלקים מהנושאים שנקבעו בו רלוונטיים גם לגבי הקוד החדש).

ההסדרה בדבר ייצוג בקוד המכס משנת 1992

סעיף 5 לקוד המכס משנת 1992 עוסק בזכות הייצוג (Right of representation) בפני רשויות המכס.⁵⁷ לפי סעיף זה, אדם רשאי למנות לעצמו נציג (representative) לצורך מגעיו עם רשויות המכס וביצוע פעולות שמוסדרות בכללי המכס,⁵⁸ וזאת בכפוף למגבלות הקבועות בסעיפים 64(2) ו-243(b) לקוד המכס.⁵⁹

⁵³ לאיחוד האירופי חומת מכס חיצונית שקבועה בחקיקת האיחוד, אולם יישום ההוראות בנוגע לחומת המכס מתבצע ברמת המדינות החברות. לאור זאת, לא היה הכרח לקבוע משטר רישוי אחיד לכל המדינות החברות והדבר הושאר לשיקול דעתן.

⁵⁴ לפירוט דברי החקיקה שבתוקף כיום בנושאי מכס באיחוד האירופי, ראו: [אתר הנציבות האירופית בנושאי מיסוי ומכס – חקיקת מכס שבתוקף](#), לפירוט דברי החקיקה שבתוקף בנושאי מיסוי באיחוד האירופי, ראו: [אתר הנציבות האירופית בנושאי מיסוי ומכס – חקיקת מיסוי שבתוקף](#), כניסה אחרונה 21.1.2014. כמו כן, בנוגע להסדרה שקבועה באיחוד, ובפרט ביחס ל"קוד המכס" (אחד מדברי החקיקה המרכזיים בתחום המכס, שבו גם נקבעה זכות הייצוג בפני רשויות המכס) ולנסיבות שהביאו לקביעתו, ראו:

Timothy John Lyons, EC CUSTOMS LAW (Oxford University Press, 2nd edition, 2008), chapter 4.

⁵⁵ קוד המכס נקבע במסגרת תקנות המועצה האירופית (council) של האיחוד האירופי. יוער, כי במשפט האיחוד האירופי – תקנה (regulation) היא דבר חקיקה בעל תחולה ישירה במשפט המדינתי שחל באופן ישיר וללא כל צורך בחקיקת חוק מיוחד במדינה החברה. לעומת זאת, דירקטיבה (directive) היא דבר חקיקה המחייב את המדינות החברות לקבוע חקיקה מדינתית מתאימה בתוך פרק זמן מוגדר, כאשר על חקיקה מדינתית זו להגשים את מטרות הדירקטיבה.

⁵⁶ Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Codepdf) (OJ L 145, 4.6.2008, p.1).

⁵⁷ Customs code (Council Regulation 2913/1992), article 5.

⁵⁸ Customs code (Council Regulation 2913/1992), article 5(1): "any person may appoint a representative in his dealings with the customs authorities to perform the acts and formalities laid down by customs rules".

⁵⁹ סעיף 64 עוסק בביצוע "הצהרת מכס" (customs declaration) בפני רשויות המכס. "הצהרת מכס" היא פעולה המביאה לסיווג המסלול שבו ייעשה טיפול בטובין במכס. יוער, כי ככלל הוראה זו מאפשרת ביצוע הצהרה בידי מי שמייצג אדם אחר, למעט במקרה בו ההצהרה מביאה ליצירת חבות ספציפית לאדם ספציפי, במקרה כזה ההצהרה צריכה להתבצע בידי

כך, בקוד זה נקבע כי נציג כזה יכול להיות משני סוגים מרכזיים:⁶⁰

- נציג ישיר (direct representative) שהוא מי שפועל בשמו של אדם אחר ולמען אותו אדם אחר (in the name of and on behalf of another person).
- נציג לא ישיר (indirect representative) שהוא מי שפועל תחת שמו שלו (של הנציג עצמו), אך למענו של אדם אחר (in his own name but on behalf of another person).

עוד נקבע בקוד משנת 1992, כי למדינות החברות באיחוד תשמר הזכות להטיל מגבלות על הצהרות המבוצעות בידי כל אחד מסוגי הנציגים האלה, כך שאותם נציגים יהיו "סוכני מכס" (customs agent)⁶¹ שעיסוקם מצוי בשטח של אותה מדינה חברה.⁶² כמו כן, לפי הקוד חלה החובה על נציג לציין כי הוא פועל כנציג של אדם אחר ולהבהיר האם הנציגות היא ישירה או לא. אדם שלא הצהיר כי הוא פועל בשמו של אדם אחר, או אדם שהצהיר על כך, מבלי שהוא אכן הוסמך לעשות כן, ייחשב כמי שפעל בשמו שלו ולמען טובתו האישית בלבד (גם אם ייצג אדם אחר).⁶³ רשויות המכס רשאיות לדרוש מכל אדם הטוען כי הוא נציג של אדם אחר להציג בפניהן הוכחות לכך.⁶⁴

קוד המכס המודרני (Modernized Customs Code) משנת 2008

בקוד המודרני,⁶⁵ המונח "נציג מכס" (Customs representative) מוגדר ככל אדם (או תאגיד) שמונה בידי אדם אחר לצורך ביצוע פעולות שנחוצות תחת חקיקת המכס במגעיו עם רשויות המכס.⁶⁶

סעיפים 11-12 לקוד המודרני קובעים את ההוראות המרכזיות בנוגע לזכות הייצוג בידי אדם אחר:

- לכל אדם (כולל תאגיד) הזכות למנות לעצמו "נציג מכס" (ראו הגדרה לעיל). ייצוג מסוג זה יכול להיות ישיר (direct) או לא ישיר (indirect), בהתאם להגדרות שנסקרו לעיל בקוד המכס משנת 1992. הנציג צריך להיות מי ש"נוסד" (established) בשטח של המדינה הרלבנטית.⁶⁷
- מדינות חברות רשאיות להגדיר בהתאם לדין המדינתי שלהן את התנאים בהם נציג יכול לספק שירותים בשטח מדינה בה הוא נוסד. יחד עם זאת, אם הנציג האמור עומד בתנאים שקבועים

אותו אדם שכלפיו נוצרת החבות, או לחילופין בידי אדם המייצג את מי שנוצרת כלפיו החבות הספציפית. סעיף 234 עוסק בערעור על החלטות של רשויות המכס (ובפרט ערעור בפני טריבונל שיפוטי או ערכאות דומות).

⁶⁰ Customs code (Council Regulation 2913/1992), article 5(2).

⁶¹ מונח זה (customs agent) אינו מובהר או מוגדר בקוד המכס; עם זאת, ניתן להבין כי הכוונה במונח זה דומה לזו שניתנת למונח בישראל (כלומר, מי שמבצע פעולות מכס בעבור אדם אחר כחלק מעיסוקו), ראו:

European Commission, Working Document TaxUD/1216/2005 – "The Customs Agents in the Modernized Customs Code", D(2005)PA. See also Case C-323/90, 11 March 1992 (Commission v Portugal).

⁶² Customs code (Council Regulation 2913/1992), article 5(2).

ראו לעניין זה גם האמור לעיל בנוגע להוראות סעיף 64(2) לקוד המכס משנת 1992.

⁶³ Customs code (Council Regulation 2913/1992), article 5(4).

⁶⁴ Customs code (Council Regulation 2913/1992), article 5(5).

⁶⁵ Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code), Article 4(6).

⁶⁶ Modernised Customs Code, article 4(6): "'customs representative' means any person appointed by another person to carry out the acts and formalities required under the customs legislation in his dealings with customs authorities".

⁶⁷ Modernised Customs Code, article 11(1).

בסעיפים a עד d לסעיף 14 לקוד המודרני,⁶⁸ אזי הוא יהיה זכאי לספק שירותים אלה גם במדינה אחרת מזו שבה הוא נוסד.⁶⁹

- כאשר נציג מכס פועל מול רשויות המכס עליו להצהיר כי הוא פועל בשמו של אדם אחר ולהבהיר האם הנציגות שלו ישירה או לא. אדם שלא הצהיר כי הוא פועל בשמו של אדם אחר, או אדם שהצהיר על כך, מבלי שהוא אכן הוסמך לעשות כן ייחשב כמי שפעל בשמו שלו ולמען טובתו האישית בלבד (גם אם ייצג אדם אחר).⁷⁰ רשויות המכס רשאיות לדרוש מכל אדם הטוען כי הוא נציג של אדם אחר להציג בפניהן הוכחות לכך.⁷¹

2.3.1. בריטניה

ההסדרה בבריטניה מבוססת על ההוראות שנקבעו בקוד המכס של האיחוד האירופי. כך, במסמך הנחיות מטעם רשות המסים והמכס הבריטית (HM revenues & Customs, להלן - רשות המכס) נקבע כי **אדם יכול למנות לעצמו נציג בפני רשות המכס, וכי נציג זה יכול להיות "נציג ישיר" או "נציג לא ישיר"** (ההוראות בדבר סוג הנציגות זהות לאלה שנקבעו בקוד המכס באיחוד האירופי).⁷² ספציפית ביחס לסוגייה של תשלומים לרשות המכס בגין טובין עבור לקוח, נקבעו הוראות העוסקות באחריות לתשלומים לרשות (אך אין הסדרה של מעבר הכספים בין הסוכן והלקוח):⁷³

- **שימוש בנציג ישיר יביא לכך שכל ההצהרות שנעשו בידי הסוכן ייחשבו כחוב של הלקוח, וכך גם האחריות לתשלומים תהיה על הלקוח עצמו** (למעט במקרה בו הסוכן לא ציין בפני הרשויות כי הוא פועל בשמו של אדם אחר, ואז האחריות לתשלום בגין הטובין תהיה שלו). יחד עם זאת, לא נמצא כי קיימת מניעה לתשלום בידי הסוכן ישירות לרשות ולאחר מכן גביית הסכומים ששולמו מהלקוח.
- לעומת זאת, **במקרה של נציג לא ישיר - הסוכן ייחשב כמי שחייב בתשלום בגין הטובין**. יחד עם זאת, **רשות המכס תוכל גם לדרוש תשלום מהלקוח בגין חובות שנוצרו בשל תשלומים מסוגים שונים שלא שולמו** (כלומר, האחריות לתשלום עדיין על כתפי שני הצדדים – הסוכן והלקוח). בהקשר זה יוער, כי רשות המכס הבריטית מזהירה לקוחות פוטנציאליים של סוכני

⁶⁸ סעיף 14 עוסק בקבלת מעמד של "economic operator", מונח המוגדר בסעיף 4(5) לקוד המודרני כאדם שבמהלך עסקיו עוסק (is involved) בסוג פעילות אשר מכוסה בחקיקת המכס. תנאים אלה כוללים: היסטוריה של ציות לחקיקת המכס והמסים; הימצאות מערכת מספקת של ניהול מסחרי ומעקב אחר טובין אשר כוללת גם הסדרי בקרה מתאימים במטרה להבטיח ציות ויישום של החקיקה הרלבנטית (מה שמכונה בקוד המודרני customs control, מהגדרת המונח בסעיף 4(3) לקוד); כושר פרעון מוכח; עמידה בסטנדרטים בסיסיים של כשירות ותכונות מקצועיות רלבנטיות לפעילות המבוצעת (practical standards of competence or professional qualifications directly related to the activity carried out).

Modernised Customs Code, articles 14(a)-(d).

⁶⁹ Modernised Customs Code, article 11(2).

⁷⁰ Modernised Customs Code, article 12(1).

⁷¹ Modernised Customs Code, article 12(2).

⁷² HM Revenue & Customs, Guide to Importing & Exporting - Breaking down the barriers, Version 39 - December 2013.

בהקשר זה יוער, כי לא מצאנו בהסדרה בבריטניה התייחסות למשטר רישוי ספציפי המעוגן בחקיקה.

⁷³ HM Revenue & Customs, Guide to Importing & Exporting - Breaking down the barriers, Version 39 - December 2013. Section 7 HMRC Reference: Notice 199 (July 2012).

מכס כי עליהם לבדוק את ההצהרות שנעשות בשם בידי הסוכנים, כמו גם מעודדת אותם לדרוש העתקים של מסמכים שהוגשו בידי הסוכנים, זאת בשל העובדה שיכולה לקום גם להם אחריות לתשלומים לרשויות.

2.4. קנדה

בדומה למדינות האחרות שנסקרו, גם בקנדה ניתנה האפשרות למי שמעוניין בכך לשכור את שירותיו של סוכן מכס (customs agent או customs broker). ההסדרה של מקצוע זה נעשית באמצעות משטר רישוי הדומה לזה שהוצג במדינות אחרות. מעבר לכך, גם במדינה זו אין הוראות בחקיקה המסדירות את המערכת המשולשת שבין סוכן המכס, לקוחותיו ורשויות המכס בהקשר של תשלום עבור הלקוחות בגין טובין. כך, כפי שיוצג להלן, שניהם (הסוכן והלקוח) חבים באחריות לתשלומים אלה, ושחרור הטובין מתבצע רק לאחר שאחד מהם משלם את מלוא התשלומים והחובות לרשויות.

בקנדה ההסדרה בתחום המכס קבועה בחוק המכס משנת 1985,⁷⁴ ובתקנות סוכני המכס משנת 1986.⁷⁵

מקורות אלה קובעים את סמכות השר (the Minister of Public Safety and Emergency Preparedness) ליתן רישיון סוכן מכס למי שעמד בהוראות התקנות (ראו להלן),⁷⁶ כמו גם את חובת הרישוי למי שמעוניין לעסוק בתחום זה כעיסוק, השעיה של רישיון סוכן, ביטול רישיון וכדומה.⁷⁷

בתקנות המכס נקבעו התנאים לקבלת רישיון: על המבקש להיות תושב קנדה, בן 18 שנים לפחות, בעל "אופי טוב" (good character), בעל משאבים פיננסיים מספקים לניהול עסקיו באופן אחראי ובעל ידע מספק בחוקים ובהליכים ליבוא וליצוא של טובין (דרישה המתבטאת במעבר בחינות הסמכה בציון הנקוב בתקנות).⁷⁸ בתקנות נקבעו גם ההליכים להגשת בקשה לקבלת רישיון (המידע שצריך להיכלל בבקשה, תשלום אגרות, משך הרישיון, תנאיו וכדומה).⁷⁹

מעבר לכך, בתקנות נקבעו גם הוראות בדבר אופן ניהול העסקים של סוכן המכס.⁸⁰ במסגרת הוראות אלה נקבע כי על סוכן המכס מוטלת חובה ליידע את היבואן או היצואן (הלקוח) בדבר כל עסקה שהוא ביצע בשמו או למענו, ולספק לו את כל המידע והמסמכים בנוגע לעסקה זו.⁸¹ כמו כן, חלה על הסוכן

⁷⁴ Customs Act R.S.C., 1985, c. 1 (2nd Supp.).

⁷⁵ Customs Brokers Licensing Regulations, SOR/86-1067, 1986.

⁷⁶ Customs Act R.S.C., 1985, c. 1 (2nd Supp.), Section 9.

⁷⁷ Customs Act R.S.C., 1985, c. 1 (2nd Supp.), Sections 9-10.

⁷⁸ Customs Brokers Licensing Regulations, SOR/86-1067, 1986, Sections 3-4.

⁷⁹ Customs Brokers Licensing Regulations, SOR/86-1067, 1986, Sections 7-13.

להרחבה בנוגע להליך הרישוי ובחינות ההסמכה בקנדה, ראו:

[Memorandum D1-8-1](#), 2008. [Memorandum D1-8-3](#), 2013.

⁸⁰ Customs Brokers Licensing Regulations, SOR/86-1067, 1986, Section 14.

לעניין ההסמכה לכהן כנציג של אדם, ראו גם:

[Memorandum D1-6-1](#), 2008.

⁸¹ Customs Brokers Licensing Regulations, SOR/86-1067, 1986, Section 14(c): "furnish to the importer or exporter, in respect of each transaction made on their behalf, a copy of the customs accounting documents bearing the customs accounting number and official customs stamp, or a copy of the information transmitted by electronic means to the Agency".

החובה להעביר ללקוח כספים שהתקבלו עבורו מרשויות המדינה, כספים שנגבו ביתר מהלקוח בידי הרשויות⁸² ועוד.

עוד יצויין, כי במסגרת רגולציה עצמית מטעם האגודה הקנדית של סוכני מכס (CSCB) נקבע מסמך בנושא תנאים סטנדרטיים להתקשרות.⁸³ ממסמך זה עולה כי האפשרות של תשלום סכומים שבהם חייב הלקוח בידי סוכן המכס אפשרית (ההוראות מתייחסות למקרה בו על הלקוח לשפות את הסוכן בגין ההוצאות שהוציא עבור הלקוח בעת תפקידו).⁸⁴ במסמך התנאים הסטנדרטיים נקבע כי לסוכן המכס תינתן זכות עיכבון על רכוש שמצוי בידיו ושייך ללקוח, במקרה שבו הלקוח לא שילם לסוכן תשלומים שבהם היה חייב. כמו כן, נקבע כי הלקוח יתחייב למנוע מהסוכן נזקים, לשפות אותו בגין תשלומים בהם הוא נשא במהלך תפקידו כסוכן עבור אותו הלקוח, כמו גם בגין נזקים שנוצרו לסוכן במהלך עסקיו.⁸⁵

2.5. אוסטרליה

באוסטרליה חל משטר רישוי של סוכני מכס ובמקביל אליו נקבעו הוראות העוסקות בייצוג של אדם בידי אדם אחר (כולל תאגיד) בפני רשויות המכס. ההסדרה באוסטרליה קבועה בחוק המכס משנת 1901,⁸⁶ הוראות אלה מצויות בחלק 11 לחוק (part XI) שמטפל בסוכני מכס ובנציגים מוסמכים.⁸⁷

בעל טובין רשאי למנות בכתב אדם (כולל תאגיד) כנציגו לצורך ביצוע של פעולות לפי חוק המכס, וזאת ביחס למקום או למקומות שיפורטו בידי בעל הטובין.⁸⁸ נציג הרשות רשאי לדרוש מאדם הטוען כי הוא נציג של בעל טובין הוכחות בכתב כי הוא אכן נציגו של אותו אדם, ובסמכותו לסרב להכיר באותו אדם כנציג אם הוא לא הציג בפניו אישור כאמור.⁸⁹ אדם שפועל כנציגו של אחר (כולל במקרה של סוכן מכס) ייחשב לצורך הוראות חוק המכס האוסטרלי כבעל הטובין. יחד עם זאת, אין בהוראה זו כדי לשחרר את בעל הטובין מאחריות, או כדי לשלול את החיוב הנוצר מפעולות הסוכן כלפי בעל הטובין.⁹⁰

בחוק המכס גם נקבעו התנאים לקבלת רישיון, בתוך כך נקבע כי לא יינתן רישיון כאשר המבקש הוא אדם פרטי, אשר אינו עומד במבחן הכשירות והמהימנות (fit and proper), או אינו כשיר לפעול כסוכן

⁸² Customs Brokers Licensing Regulations, SOR/86-1067, 1986, Section 14(d): "promptly account to a client importer or exporter for funds received (i) for the client from the Receiver General for Canada, and (ii) from the client in excess of the duties or other charges payable in respect of the client's business with the Canada Customs and Revenue Agency".

⁸³ [Canadian society of customs brokers standard trading conditions](#), last entry 22.1.2014.

יוער כי מסמך זה הוא מעין הצעה לעיקרי החוזה שבין הצדדים (סוכן המכס והלקוח). למסמך אין בהכרח מעמד מחייב מבחינת הדין, אלא אם הצדדים לחוזה אכן הסכימו לקבל על עצמם את התנאים הסטנדרטיים האמורים. יחד עם זאת, כפי שגם צוין לעיל, יש במסמך זה כדי להעיד על כך שגם בקנדה נהוגה לעיתים הפרקטיקה בה סוכן מכס משלם עבור לקוחותיו את התשלומים השונים שבהם הם חייבים, ואילו הלקוחות נדרשים לשפות אותו.

⁸⁴ Ibid, Section 2(c).

⁸⁵ Ibid, Section 3(d), 5(a)(iii), 5(a)(iv), 5(c).

⁸⁶ Customs Act 1901. Act No. 6 of 1901 as amended.

⁸⁷ Customs Act 1901, Sections 180-183U.

⁸⁸ Customs Act 1901, Section 181(1).

⁸⁹ Customs Act 1901, Section 182.

⁹⁰ Customs Act 1901, Sections 183, 183A.

מכס, או כאשר הוא מעסיק עובד שעתידי להשתתף בעבודתו (של המבקש) והוא אינו עומד בתנאי הכשירות והמהימנות. תנאים דומים קבועים ביחס לנושאי משרה בתאגידים המבקשים לקבל רישיון.⁹¹

הוראות נוספות בחוק המכס קובעות את ההליך לקבלת הרישיון, התנאים שבהם הרשות תנפיק רישיון כאמור, האגרות שבהן המבקש חייב, משך הרישיון וכדומה.⁹² כמו כן קבועות הוראות בנוגע להשעייה ולביטול של רישיונות סוכנים.⁹³

לא מצאנו התייחסות ישירה בחוק לנושא אפשרות התשלום בידי סוכן המכס בעבור לקוחותיו בגין העברת טובין במכס. יחד עם זאת, לאור הוראות החוק ומאחר שהסוכן נכנס בנעלי בעל הטובין, ייתכן שתשלום כאמור אכן נעשה (בין היתר, מכיוון שזו אחת החובות המוטלות על בעל הטובין והסוכן נכנס בנעליו).⁹⁴

⁹¹ Customs Act 1901, Section 183CC.

⁹² Customs Act 1901, Sections 183B-183CP.

⁹³ Customs Act 1901, Sections 183CQ-183CU.

⁹⁴ כמו כן, גם לא נמצאה התייחסות לנושא זה בעמוד בנושא סוכני מכס באתר האינטרנט של רשויות המכס האוסטרליות, כניסה אחרונה 22.1.2014.

